

ПРОГРАМА

по химия за кандидатстудентски изпит през 2009 г.

МЕТОДИЧНИ УКАЗАНИЯ

Изпитната програма по химия за специалността медицина е съставена въз основа на учебната програма по химия на СОУ.

1. Строеж на атома. Атомно ядро, изотопи. Основни характеристики на електрона, състояние на електрона в електронната обвивка, атомна орбитала, електронен облак, квантови числа. Групиране на атомните орбитали, основни правила при запълване на атомните орбитали с електрони. Електронни конфигурации на атомите, електронни формули, енергетични диаграми - примери. Основно и възбудено състояние на атома.

2. Периодичен закон и периодична система на химичните елементи. Делото на Менделеев - класическа формулировка на Периодичния закон; периоди и групи. Периодичен закон и периодична система от съвременен гледище - формулировка на периодичния закон. Периоди и групи. Закономерности при изграждането им. Атомни свойства: атомен и йонен радиус, йонизационна енергия, електронно сродство, електроотрицателност.

3. Химична връзка. Причини за свързване на атомите. Същност на ковалентната връзка. Видове връзки: неполярна и полярна ковалентна връзка; s- и p-връзки: локализирана и делокализирана връзка; метална връзка; донорно-акцепторна и водородна връзка. Особенности на ковалентната връзка - кратност, полярност, поляризуемост, здравина (енергия), дължина, насоченост на ковалентната връзка, хибридизация с участието на s- и p-атомни орбитали. Видове молекули, междумолекулни сили и агрегатно състояние на веществата с молекулен строеж. Йонна връзка и йонни съединения. Валентност и степен на окисление.

4. Химични елементи. Прости вещества - химичен състав, строеж, агрегатно състояние, физични и химични свойства.

5. Оксиди. Състав, строеж, видове, свойства.

6. Хидроксиди. Определение, класификация, химичен състав и строеж. Свойства. Получаване.

7. Оксокиселини. Определение за оксокиселини (киселинни хидроксиди). Химичен състав и строеж. Свойства.

8. Соли. Определение, получаване, химичен състав на солите (класификация на солите). Строеж. Физични свойства. Електролитна дисоциация на соли. Химични свойства.

9. Термохимия. Същност на термохимията. Топлинни ефекти на химичните реакции. Закони в термохимията.

10. Окислително-редукционни процеси. Характеристика на окислително-редукционните процеси. Окисление и редукция, окислител и редуктор. Окислителни и редукционни свойства на химичните елементи. Ред на относителната активност на металите. Изравняване на окислително-редукционни уравнения.

11. Скорост на химичните реакции. Химична кинетика. Дефиниция за скорост на химичните реакции и начини за нейното изразяване. Зависимост на скоростта от концентрацията. Закон за действие на масите. Механизъм на химичните реакции. Зависимост на скоростта на химичните реакции от температурата; активизираща енергия, енергетични диаграми.

12. Катализа. Същност, основни понятия, хомогенна и хетерогенна катализа. Особенности на катализаторите и на тяхното действие. Механизъм на каталитичното действие.

Химично равновесие. Обратимост на химичните реакции. Същност и особености на химичното равновесие. Равновесна константа. Влияние на концентрацията, общото налягане и температурата върху химичното равновесие. Принцип на подвижното равновесие.

14. Адсорбция. Същност на процеса адсорбция. Механизъм на адсорбцията. Адсорбцията като равновесен процес. Фактори от които зависи адсорбцията. Адсорбция на електролити.

15. Разтвори. Дисперсни системи - определение, основни понятия, класификация. Характеристика на истинските разтвори. Същност на разтварянето. Разтворимост. Фактори от които зависи разтворимостта.

Свойства на разтворите: парно налягане - Закон на Раул; изменение на температурата на кипене и на замръзване на разтворите; дифузия; осмоза и осмотично налягане.

16. Теория на електролитната дисоциация. Електролити и неелектролити. Електролитна дисоциация - същност. Механизъм на електролитната дисоциация при вещества с йонен строеж и с полярни молекули. Степен на електролитната дисоциация. Видове електролити в зависимост от степента на електролитна дисоциация. Фактори от които зависи степента на електролитна дисоциация. Силни електролити. Слаби електролити. Електролитната дисоциация на слабите електролити като обратим процес - фактори които влияят върху дисоциацията на слабите електролити. Киселини, основи и соли от гледище на теорията на електролитната дисоциация. Киселини и основи- теория на Брьонстед и Лоури. Дисоциация на водата. Водороден показател. Йоннобменни реакции. Неутрализация. Хидролиза на соли.

17. Колоидно-дисперсни системи. Обща характеристика и класификация на колоидно-дисперсните системи. Строеж на колоидните частици на хидрофобните колоиди. Свойства на колоидно-дисперсните системи - кинетични, оптични, електрични. Коагулация и пептизация.

18. Теория за строежа на химичните съединения. Предпоставки за създаване на структурната теория. Основни положения на структурната теория. Химичен строеж на молекулите; основно и възбудено състояние на въглеродния атом. Хибридизация. Въглеродни вериги и видове формули. Стереохимична теория. Изомерия: структурна и пространствена.

19. Алкани. Хомоложен ред. Наименования. Изомерия. Строеж. Физични и химични свойства. Получаване.

20. Алкени. Хомоложен ред. Наименования. Изомерия. Строеж. Физични и химични свойства. Получаване.

21. Алкини. Хомоложен ред. Наименования. Изомерия. Строеж. Физични и химични свойства. Получаване.

22. Арени. Бензен, хомолози на бензена - строеж, физични и химични свойства. Наименования. Изомерия. Физични и химични свойства. Получаване на арени.

23. Халогенопроизводни на въглеродородите. Определение. Класификация. Наименования. Изомерия. Строеж. Физични и химични свойства. Получаване.

24. Хидроксилни производни на въглеродородите. Алкохоли и феноли. Определение. Класификация. Наименования. Изомерия. Наситени едновалентни и многовалентни алкохоли и феноли - строеж, физични и химични свойства. Получаване.

25. Амини. Определение. Класификация. Наименования. Строеж. Физични и химични свойства. Получаване.

26. Карбонилни производни на въглеродородите. Алдехиди и кетони. Определение. Класификация. Хомоложни редове. Наименования. Изомерия. Строеж, физични и химични свойства на наситени моноалдехиди и монокетони. Получаване.

27. Карбоксилни киселини. Определение. Класификация. Хомоложен ред на мастните наситени монокарбоксилни киселини. Наименования. Изомерия. Физични и химични свойства. Получаване. Строеж на мастни и ароматни монокарбоксилни киселини. Други видове карбоксилни киселини (ненаситени мастни, дикарбоксилни, ароматни и хидроксикарбоксилни). Производни на карбоксилните киселини.

28. Мазнини. Състав, строеж и свойства на мазнините.

29. Аминокиселини. Определение. Видове. Наименования. Изомерия. Строеж. Физични и химични свойства. Получаване и значение на α -аминокиселините.

30. Въглехидрати. Обща класификация. Монозахариди - определение, строеж и свойства на глюкоза и фруктоза. Дизахариди - определение, строеж и свойства на захароза. Полизахариди - определение. Строеж и свойства на нишесте и целулоза.

ЛИТЕРАТУРА: В подготовката си кандидат - студентите могат да ползват всички одобрени от МОН учебници по химия за СОУ за 8, 9, 10 и 11 клас, издадени след 2000 г.